

Василь Хомин

Довершивши своє творіння сотворенням людини, Бог запрошує людину обробляти і доглядати Едемський сад. Це є свідченням особливої гідності людини – бути співтворцем з Господом. Праця – це право й обов’язок людини. Таким чином вона співдіє з Богом – Творцем. Адже старанно й компетентно працюючи, людина здійснює ті можливості, що закладені в її природі, славить дари Творця й одержані від Нього таланти, утримує себе та свою родину і слугує людській спільноті. Завдяки Божій благодаті праця може бути середником освячення і співдії з Христом у спасінні інших.

Усе сотворене було призначене Творцем на спільне благо для усього людства. Національне багатство, творене працею, повинно бути спільним благом для усього народу. Тут не йдеться про однаковий і рівний розподіл усього між усіма, а про справедливий розподіл доходів за здібностями і продуктивністю працівників. Людина через гідну винагороду своєї праці повинна мати справедливу частку в національному багатстві.

На жаль, людську працю часто знецінюють різними способами, а найчастіше це проявляється у невиплаті зарплатні або несправедливому оцінюванні праці людини. Невчасно видана або несправедлива зарплатня – така, на перший погляд, «дрібниця», на яку часто не звертають належної уваги роботодавці, насправді є досить серйозною провиною, бо несе за собою досить тяжкі наслідки, ставлячи людину та її сім’ю на межу виживання. "Горе тому, хто будує свій дім несправедливістю і свої світлиці беззаконством, хто силує ближнього дарма працювати й не дає йому заробітку", - читаємо у Біблії (Єр.22.13). Господь промовляє до тих, хто збагачується чужим коштом для своєї вигоди, через Святе Письмо: «Не утискатимеш убогого й нужденного поденника, чи то він із твоїх братів-одноплемінників, чи з приходнів, які перебувають у твоїй землі, у твоїх містах. Того ж самого дня виплатиш його заробіток, ще перед заходом сонця; бо він убогий, і всією душею чекає виплати; тож не закликатиме проти тебе Господа, та й ти не матимеш гріха.» (Втор. 24, 14-15).

Оплата праці – це найважливіший засіб забезпечення справедливості у трудових відносинах. Справедлива оплата праці є законним плодом праці засобом, який дозволяє робітнику долучитись до земних благ. Той, хто відмовляється виплачувати її чи не робить це вчасно і в пропорційному праці обсязі, чинить тяжку несправедливість. Коли працівнику не виплачується його заслужена зарплатня, то таким вчинком принижується гідність людини. Звісно, що такі вчинки тягнуть за собою важкі моральні наслідки, які Церква називає “гріхом, що кличе про помсту до неба”. Апостол Яків говорить: «Ось затримана вами платня робітникам, що жали ваші ниви, кричить, і голосіння дійшло до Господа сил”(Як.5,4).

Церква відчуває обов’язок висловлюватися в питаннях праці та її людської вартості, вбачаючи в цьому своє покликання служити поширенню Євангельської благовісті. Вона закликає до формування такої духовості праці, яка «допоможе всім людям наблизитись до Бога — Творця й Відкупителя і стати учасником Його спасенних задуміву відношенні до людини й світу та щоб вони у своєму житті поглибили приязнь з Христом беручи через віру живу участь в Його творінні». У своїх документах Церква наголошує, що «винагорода за працю повинна бути такою, щоб людина мала можливість гідно розвивати матеріальне, соціальне, культурне і духовне життя як власне, так і своїх близьких, залежно від її ролі і продуктивності, а також умов конкретного підприємства і вимог спільного блага». Простої домовленості між працівником і роботодавцем про розмір заробітку недостатньо, щоби вважати домовлену винагороду справедливою, оскільки вона не повинна бути нижче прожиткового рівня: природна справедливість переважає свободу контракту і перевищує її. Святий папа Іван Павло II у своїй енцикліці «*Laborem Exercens*» («З праці своєї», 1981) наголошує, що «справедлива платня в кожному випадку стає конкретним показником справедливості цілого суспільно-економічного устрою, в усякому разі — справедливого діяння того устрою. Це не єдиний показник, але він особливо важливий, іноді ж — ключовий».

Праця не лише забезпечує людину та її родину найнеобхіднішими засобами для існування, а й дозволяє творчо розвиватися. Це – основа національного багатства, цивілізаційного розвитку. Якщо ми глянемо на заможні країни, то помітимо, що там створені належні умови праці та забезпечена належна і достойна винагорода.

Права працівників, як і всі інші права, ґрунтуються на природі людської особи і на її трансцендентній гідності. Церква у своєму соціальному вченні відстоює ці права і вимагає, щоб вони були закріплені та захищені в державному законодавстві. Йдеться про право на справедливу оплату праці; право на відпочинок; право на такі умови праці і таку технологію виробництва, які б не завдавали шкоди фізичному здоров’ю працівників чи

їхній моральній цілісності; право на захист особи на робочому місці від будь-яких «образ сумління чи людської гідності»; право на відповідні субсидії, необхідні для підтримки життя безробітних і їхніх родин; право на пенсію і забезпечення у похилому віці, у випадку хвороби чи нещасного випадку на роботі; право на соціальний захист материнства; право на об'єднання та створення асоціацій.

На жаль, права робітників часто порушуються, сумним прикладом чого є недостатній рівень оплати праці, інтереси яких ніхто не захищає. Подекуди умови праці чоловіків, жінок і дітей інколи настільки нелюдські, що принижують їхню гідність і шкодять їхньому здоров'ю. Тому святий папа Іван Павло II звертає увагу на те, як самі робітники можуть відстоювати свої права, наголошуючи, зокрема, на важливості солідарності у праці: «Солідарність робітництва і також повніше й відповідальніше усвідомлення прав робітників з боку інших, в багатьох випадках спричинило великі переміни. Винайдено всілякі нові системи, розвинулися різні форми неокапіталізму чи колективізму. Іноді робітники могли брати і дійсно брали участь у керівництві й контролі продукції підприємства. За посередництвом відповідних товариств мають вони вплив на умови праці й заплату, і теж на суспільне законодавство»

Порушення названих моральних принципів стосовно прав працівників спричинює велику кількість важких наслідків, які впливають на саму людину, сім'ю та суспільство. Зокрема, це змушує людей покидати рідну землю у пошуках достойних умов життя і діяльності. Прикро спостерігати таку картину і в нашій Україні, де багато хто покидає свою оселю для отримання та кращих умов для життя. Сім'я залишається без батька чи матері, а тоді є неправильне формування родини. Вирішення проблем неналежного оцінювання і ставлення до людської праці зароджується ще у сім'ї, де дитина виховується на християнських правдах віри і цінностях.

Василь ХОМИН, Право на гідні умови праці та справедливу і вчасну винагороду // СЛОВО №3 (83), вересень-листопад 2020